

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887.

Andra Kammaren.

N:o 14.

Tisdagen den 1 Mars

kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen rörande *punkten 1* af bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr Ekman erhöll ordet och yttrade: Jag har tagit mig friheten begära ordet, först och främst, emedan jag anser det vara min pligt att omnämna en resolution från ett möte, hållet i en af de städer, jag har den äran representera här i kammaren, nemligen i Nora, der man enats om följande resolution: »att med godkännande af Nora arbetareförenings förut afgifna resolution i frågan förklara såsom sin åsigt, att de ifrågasatta lifsmedelstullarne komma att verka skadligt för landet i dess helhet och för de mindre bemedlade isynnerhet.»

Jag har vidare begärt ordet för att i korthet angifva några skäl, hvarför jag för min del kommer att vid den slutliga voteringen rösta för afslag å bevillningsutskottets betänkande. Det första skälet är det, att den föreslagna tullen på spanmål alldeles icke hjälper dem, för hvilka den borde blifva och vara en hjälp, nemligen jordbrukarne. Den blifver icke till hjälp ens för större delen af jordbrukarne, utan endast för en mindre del; men när man tänker på att hjälpa jordbruksnäringen, bör man väl tillse, att man tillgriper sådana medel, som kunna blifva en hjälp för alla dess idkare.

Vidare menar jag, att tull på spanmål ännu mindre kan gagna landets öfriga inbyggare med undantag af de tjenstemän som uppbära små löner efter markegångspris, t. ex. presterna, och jag tror icke, att det är skäl att för *deras* skull införa ett nytt system; jag anser att de kunna reda sig ändå. Vidare är det en annan sak, som gör, att jag bestämdt motsätter mig bevillningsutskottets förslag nemligen, att jag icke tror det vara nyttigt att nu medverka till en så vigtig systemförändring vid slutet af en riksdagsperiod, då vi alla snart komma att nedlägga våra mandat, och nya val förestå. Då nu tullfrågan varit före i Riksdagen under denna period och jemväl diskuterats öfver hela landet, är det alldeles visst, att de nya valen komma att företagas särskildt med hänsyn till denna sak och jag tänker att det vore tryggare att *då* besluta om en

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.

systemförändring än att *nu* våga en så viktig förändring med kanske endast två eller tre rösters öfvervigt. Jag anser det vara så mycket mera viktigt att närmare öfverväga frågan, om det är sant hvad herr Anders Svensson yttrade under förmiddagens diskussion, att de föreslagna tullarne icke kunna hafva någon annan verkan än en moralisk, d. v. s. att uppväcka mod hos den svenske landtbrukaren. Man anser att tullen skulle gifva landtmännen mod; men jag tror, att ett sådant recept icke är att rekommendera. Man bör icke uppmuntra modet med konstlade medel, med illusioner och dylikt. Det bästa anser jag vara att lemna åt landtbrukaren att hjälpa sig med naturliga medel, och sådana medel hafva blifvit honom anvisade såväl vid denna som vid föregående riksdagar.

Jag har redan förut påpekat nödvändigheten af att lyfta grundskatter, rustnings- och roteringsbesvär samt våghållningsskyldigheten från jordbruket. Detta är icke illusioner utan verkliga medel, hvarigenom landtbruket förbättras. Men om landtbrukaren nu börjar arbeta i protektionistisk riktning, kan det hända, att han förlorar många af sina gamla vänner, hvilka eljest gerna ville bidraga till aflyftandet af dessa skattebördor och derigenom lemna honom en verklig hjälp. Jag vill således för min del icke vara med om en så viktig förändring utan tror, att frågan åtminstone borde hvila till en kommande riksdag, då svenska folket genom nya val varit i tillfälle att uttala sin åsigt.

Herr Jöns Rundbäck sökte på förmiddagen visa, att kärnan af svenska folket hölle fast vid protektionistiska meningar. Jag vill icke bestämdt bestrida detta, det är ju möjligt; men ett kommande val skall bäst visa, om verkliga kärnan af svenska folket är protektionistiskt sinnad eller icke.

Till sist vill jag erinra herrarne om en liten episod från förra riksdagen, en afton, då vi voro samlade för att behandla tullfrågan. En talare yttrade då, att han »tyckte sig höra, hur skatorna skrattade», liksom de väntade främmande, och jag för min del tror, att man skall vara bra lomboörd för att icke höra samma ljud äfven nu. Nu just tyckas de vänta främmande och det är rädslan för detta främmande, som ännu mera drifver mig till att rösta mot bevillningsutskottets förslag. Det var icke utan, att jag kände det som om en tyngd hade fallit från mitt bröst, då jag i förmiddags hörde hans excellens statsministern förklara, att ministären skulle stanna qvar till dess svenska folket bestämdt uttalat sig i denna fråga. Jag vet icke, om man kan våga tolka detta yttrande så, att man vill invänta nya val, för att få tydligt ådagalagd hvad kärnan af svenska folket tänker. Om så skulle vara förhållandet i fall utskottets förslag nu skulle segra, då tänker jag att man med mera jemnmod än eljest skulle mottaga det väntade besöket. Emellertid, herr talman, ber jag att få yrka afslag å bevillningsutskottets betänkande i den föredragna punkten.

Herr Sjöcrona: Då vi icke äro församlade här för att hålla långa intetsägande talöfningar, utan fastmera för att fatta ett klart och

tydligt beslut i denna viktiga fråga, — en fråga som synes mig så fullkomligt utdiskuterad, att något nytt icke torde kunna sägas vare sig från det ena eller andra hållet, utan endast föranleder ett idislande af samma siffror och samma bevis, — så skulle jag nu icke heller för min del upptagit kammarens tid, utan inskränkt mig att instämma med andra liktänkande talare, derest jag icke ansett mig böra meddela kammaren att jag i går fått mottaga en skrivelse från den kommun, hvilken jag representerar, med tillkännagifvande att ett protestmöte, hvori omkring 900 personer deltagit, varit derstädes, i Helsingborg, församladt och uttalat sig till förmån för tullar. Jag har begärt en berättelse om hvad vid mötet förhandlades, men denna min begäran har icke efterkommits, hvadan jag derom icke kan lemna upplysning.

För min egen del är jag af samma öfvertygelse i frågan nu som förlidet år och är till och med om möjligt *mera* än då förvissad om orättmätigheten och obilligheten af spannmålstullar. Jag får därför förklara att jag kommer att rösta emot den förevarande punkten i bevillningsutskottets förslag.

Herr Peterson i Hasselstad: Herr talman! Jag skall rätta mig efter den föregående talarens uppmaning att vara kort, då man icke kan komma fram med något nytt. Jag har heller icke begärt ordet för att säga något sådant, utan endast för att tillkännagifva, huru jag kommer att afgifva min röst. Om så vore att andra länder icke hade tullskyddssystem, så skulle jag vara den förste att medgifva att icke heller Sverige borde tillämpa ett sådant system. Men nu är förhållandet alldeles motsatt. Tyskland med 44 millioner invånare, Ryssland med 68 millioner, Frankrike med 37 millioner, Italien med 28 millioner, Spanien med 27 millioner och Österrike-Ungern med 38 millioner invånare, för att nu icke tala om Amerikas Förenta stater, hvilka alla hafva ett ganska betydande tullskydd. Under flera år hafva deremot de svenska näringarne utan något som helst skydd måst uthärda den mest odrägliga konkurrens med andra länder. Men nu hafva vi uthärdat denna konkurrens så länge, att det är slut med krafterna. Jag tager mig friheten erinra om hvad som föreföll i början af 1850-talet, då frågan om byggande af jernvägar på statens bekostnad stod på dagordningen. I en societet, der jag var närvarande, diskuterades denna fråga af tvenne herrar; den ene af dem uttalade sina betänkligheter emot att skuldsätta staten, som förut icke hade några skulder, ty komme man väl in på skuldsättningens sluttande plan, så komme man att fortgå derpå mot landets undergång. Och då jernvägarne sannolikt icke komme att bära sig i ett så glest befolkadt land som Sverige utan erfordrade tillskott från staten, icke blott till ränta och amortering å anläggningskapitalet, utan äfven till drift- och underhållskostnader, så motsatte han sig alldeles bestämdt det väckta förslaget. En annan man gendref honom och yttrade slutligen, att, om äfven så vore att det ginge illa med jernvägarne och de icke bure sig, så borde dock svenska folket akta

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)

på tidens tecken och följa med andra nationer. Då alla andra nationer byggde järnvägar, måste äfven vi göra det, om vi icke vilja gå under i täflan med dem. Detta yttrande som jag sist citerade kan vara lika väl passande att använda i den föreliggande tullfrågan, ty det innebär den obestriddliga satsen: att det folk som ej aktar på tidens tecken, och derefter rättar sina misstag, urskuldad icke hvarken af historien eller af det öde, som drabbar det, då det går sin undergång till mötes, utan det öde, som drabbar detta folk, har det sjelft förskyllat. Här har blifvit sagdt, att tullarne skulle hufvudsakligen drabba de mindre bemedlade och att det vore de som finge betala skyddstullarne. Denna sats drifves af de s. k. arbetarevännerna i vårt land, hvilka mena, att vi framför allt böra söka skaffa arbetarne billigare lefnadsförnödenheter. Men låtom oss icke glömma att detta icke kan ske på annat sätt än på producenternas bekostnad och ruin. De hafva också glömt den store engelske statsmannen Gladstones bekanta yttrande, då han säger: det är ett stort misstag, då man tror att nedsättning i lefnadskostnaderna är rätta sättet att hjälpa arbetaren — nej! *det är att uppmuntra det yrke han tillhör*, så att det blifver en riklig afsättning på detta yrkes produkter.

Detta tror jag också vara rätta sättet att hjälpa arbetarne, ty har arbetaren icke något arbete, så är han icke hjälpt med, om han får brödet aldrig så billigt. Vidare har man också sagt, att de små hemmansegarne skulle få betala tullskyddet. Jag har för egen del vistats bland smärre jordbrukare i hela mitt lif och jag känner väl förhållandena i min hemort. Jordlotterna äro der ganska små. Jag har bland andra en granne, som blott eger $\frac{1}{128}$ mantal. Detta är ju icke mycket. Han köpte det för fem år sedan för 1,666 kronor 67 öre, hvaraf han kontant betalade 400 kronor, och har således en skuld på 1,200 kronor. Han har emellertid redt sig på detta hemman samt betalat sina räntor och onera. Men, på sätt herr ordföranden i bevillningsutskottet nämnde, härför erfordras penningar, och hvar skall han väl numera taga dessa penningar ifrån? Han får icke sälja hvad han får af sin jord och han är hänvisad att uteslutande försörja sig af denna. När han vänder sig till en handlande för att sälja något, så får han det svar, att han icke köper i så små partier. Han måste därför afyttra sina produkter till arbetarne i orten på kredit och får ytterst litet betaldt. Hans två kor äro tillika hans dragare och med dem sköter han sin jord. En annan af mina grannar har en egendom på $\frac{1}{24}$ mantal. Han har stor familj och har existerat på detta sitt hemman i femton år. Ifrån hemmanet afgår ett undantag, som innehafves af egarens svärfar i flera år. Han har ingen skog att sälja och intet i öfrigt att omsätta i penningar. Men han skall betala skatter och räntor, hvilka, om än icke uppgående till högt belopp, dock ändå måste utgöras i penningar. Vore det så, att dessa små hemmansegare måste köpa säd, skulle de alla gå under; de måste tvärtom sälja något af sitt jordbruks produkter, kunde de ej detta, så hade dessa små jordegare längesedan varit skilda från sina små jordlotter.

Slutligen har man också sagt, att det vore de stora jordegarna, som ensamme skulle skörda vinsten af skyddstullarne, då, mina herrar, allting är relativt här i världen. Jag ber att häremot få anföra ett exempel från min hembygd. Det var en yngre jordbrukare der, en mycket förständig och duglig man, som hade en egendom med 125 tunnland åker, som i Blekinge anses vara en stor gård. Denna jordegendom, som i godhet kan täfla med den yppersta jord på skånska slätten, sköttes af egaren på det mest rationella och praktiska sätt. Han lade särskildt an på att utveckla sin ladugård och på mejeriskötsel. Det allmänna omdömet var att en person, som hade ett så godt jordbruk och skötte sig så väl, skulle med tiden blifva mycket rik. Men en vacker dag för ett par år sedan fick man höra att denne person sålt sin egendom; han hade annonserat den till försäljning och snart funnit en köpare. Jag frågade honom hvarför han hade försålt sin utmärkta egendom, och han svarade att han gjort förlust på sin egendom för hvarje år: oakadt han försökt drifva upp så väl jordbruk som ladugårdsskötsel till den mest vinstgivande afkastning, hade dock ej inkomsterna förmått betäcka utgifterna.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Då jag uttalade min förundran deröfver, yttrade han; att, arbetskostnader, skatter och onera m. m. voro så stora, att de öfverstege inkomsterna icke så obetydligt, och då det för hvarje år blifvit allt svårare att reda sig, beslöt jag att sälja min egendom, enär jag ej längre ansåg skäl uti att drifva ett yrke, som endast gaf förlust och som ej på något sätt kunde bära sig.

Ja mina herrar, så står det till med de stora jordegarna. De små landtbrukarne stå sig jemförelsevis bättre i förhållande till de stora med deras större skatter och arbetskostnader.

Med stöd af hvad jag nu anfört och då jag anser det vara omöjligt för våra svenska producenter att längre uthärda den odrägliga konkurrensen med utlandet, som för sina näringar hafva tullskydd, yrkar jag för min del bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr Jonsson i Hof: Om jag icke ansett mig böra begära ordet för annat, enär min åsigt i denna fråga förut är känd, har jag likväl funnit mig nödgad att göra det för att tillkännagifva, att jag från min valkrets mottagit 14 olika adresser, underskrifna af omkring 400 personer, deri man bedt mig på det verksammaste sätt arbeta mot spannmålstullarne. Men ett och annat kan dessutom äfven vara att säga, som möjligen icke förut här blifvit berördt. Innan jag gifver mig in på sjelfva saken, måste jag dock uttala, att, då bevillningsutskottets ärade ordförande i går angaf en alldeles ny grund för människovärdets mätande, som bestode i det antal fyrkar man betalar för, det icke är utan tvekan jag vågar kritisera ett betänkande, som tillkommit under hans höga öfverinseende.

På sid. 5 har utskottet, så vidt jag kan finna, uttalat ett slags tröst för norrländingarne, ehuru sådant icke utsäges *direkt* på det ställe; det måste dock syfta på Norrland. Utskottet säger nemligen, att om priset på höstsäd faller, så faller äfven priset på andra

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

sädeslag och till följd deraf äfven kreatursprisen i samma förhållande; så att, om en mindre jordbrukare, som icke egde någon spanmål, hade några kreatur att aflåta, skulle han, äfven om spanmålspriset steg, få ersättning i förhöjda kreaturspris. Denna sats föreföll mig märkvärdig, då jag fick se den, och jag har ännu icke fått klar för mig innebörden af densamma. Min erfarenhet är den, att då foder- och spanmålsprisen äro billiga, då blir efterfrågan på kreatur stor och priset på dem stiger, men tvärtom i motsatt fall. Att utskottet sjelf icke just är så säker på denna sak finner man strax längre fram i betänkandet, när man kommer till artikeln kli. Ty der kastar utskottet om princip och säger, att, alldenstund artikeln kli är af mycken betydelse för kreatursutfodringen, kan man icke åsätta densamma den tullsats, som man eljest skulle gjort. Ergo: på det ena stället anser man att höga spanmålspris åstadkomma höga kreaturspris, men på det andra stället ångrar man sig och kastar om satsen.

På ett annat ställe i betänkandet finnes en direkt anvisning för herrar norrländingar att med god smak acceptera hvad utskottet föreslagit. Ehuruval, säger man, Norrland behöfver köpa höstsäd, är det ej så farligt med den saken, emedan Norrland konsumerar mycket korn. Det är också en sats, som jag har svårt att fatta. Det tyckes, som om man lika gerna kunnat säga att eftersom Norrland sysselsätter sig med skogskörslor och dylikt, gör ökadt rågpris ingenting till saken för Norrland. Hade man sagt att Norrland producerar mycket korn och att priset derpå komme att stiga genom tullen samt att Norrland har att aflåta af den varan, då hade det varit reson i resonnementet. Men såsom det nu står, begriper jag icke sammanhanget.

Här hafva åtskilliga talare förut berört den frågan, huru stor procent af landets jordbrukare skulle erhålla fördel af tull på höstsäd. Jag skall icke vidare inlåta mig på detta ämne. Men då man här anfört ett bestämdt procenttal, uttryckt i siffror, skall man dervid komma ihåg att detta procenttal ingalunda i verkligheten kan blifva större än det angifna, utan snarare tvärtom, emedan det finnes många landtbrukare med större jordareal, än som behöfves för att producera den för försäljning angifna höstsädesquantiteten, hvilka dock icke alls producera någon höstsäd, och detta förhållande tror jag gälla nästan öfver hela riket, så att när man räknar ut, hvilken inverkan tullen skulle hafva för jordbruket, får man icke glömma den omständigheten.

En annan öfverdrift, till hvilken man ofta gjort sig skyldig är den att man förmenar sig genom en omkastning i tullsystem kunna skydda de svenska näringarne. Det ligger en öfverdrift i detta påstående, hvilka åsichter man må hysa för öfrigt, emedan det icke kan gälla andra näringar än dem, som icke kunna producera tillräckligt för vårt eget behof och för dessa gäller det återigen endast en del alster och icke hela deras produktion.

En talare på förmiddagen, och han var den förste, som nu i år berörde denna omständighet, uppräknade hvilka de länder voro, som

slagit öfver på skyddstullsystemet. Dervid nämnde han äfven Spanien och Portugal. Jag ber denne talare se efter, huruvida icke Spanien och Portugal sedan lång tid tillbaka varit bland de mest skyddade länder, hvilka tvärtom under senare tider sänkt sina tullsatser i frihandelsvänlig riktning. När man slungar ut uppgifter, bör man också se till, att man icke hugger i sten alltför mycket. Nu är kärnpunkten i frågan, att alla våra näringar kämpa mot svårigheter och jordbruket särskildt, hvarom också den första punkten här egentligen handlar. Härom äro icke meningarna skiljaktiga, utan alla ense, men när man kommer till receptet, då dela sig meningarna. Våra herrar motståndare tro att genom en omkastning af det nuvarande systemet, hvarigenom vissa näringar måhända i någon mån skulle blifva hjälpta, tillståndet i landet på det hela också skulle blifva bättre. Vi å vår sida tro, att, när en omkastning i systemet icke kan hjälpa andra än *en del* näringar och detta endast ofullständigt, men deremot kommer att skada de öfriga, tillståndet därför heller icke kan blifva bättre, än hvad det nu är. Då vi genom en systemförändring mer eller mindre skulle få fördrade produktions- och lefnadskostnader, kunna vi så mycket mindre tro på de välgörande verkningarna af detta system.

En annan sak berördes under förmiddagens lopp af en talare på blekingebänken. Han sökte nemligen kritisera ett uttalande, som professor Lovén haft i denna fråga, nemligen den omständigheten att det skulle vara en oklok handling att för jordbrukets upphjelpande lägga tull på höstsäd. Han sökte kritisera detta uttalande, men slutade dock med att erkänna, att satsen var riktig ehuru han ansåg uttalandet deraf öfverflödigt. Jag undrar, om icke denna sats är så riktig och så sann, att till och med talaren slutligen nödgades erkänna, att, om man nu sökte leda jordbruket in på afvägar, så vore det icke utan, att detta i framtiden kunde medföra fara för jordbruket sjelft.

Att här mycket orda vidare om denna fråga och om detta system, torde tjena till intet, då densamma redan förut blifvit utredd, och meningarna bestämda. Men jag kan icke underlåta att, innan jag slutar, fästa mig vid en annan sak. Jag är, kan jag säga, hufvudsakligen en representant för jordbrukarne inom min valkrets, liksom jag sjelf också är jordbrukare. Många af eder, mina herrar, stå i det fallet här i samma ställning som jag. Ingen af herrarne torde kunna undgå att erkänna, att det sträfvande vi i vår yrkesställning sökt att genomföra inom Riksdagen, nemligen en reglering af skatteväsendet, icke är ifrån år vunnit ökad understöd och sympatier inom riksförsamlingen och inom regeringen. Jag ber herrarne på samma gång nogga tänka på, huruvida icke en spannmålstull, genom det förhatliga som ligger i detta begrepp liksom i åtgärden, kan föra bort från oss de vänner, vi här förskaffat oss. Dessa skola då ersättas af andra som icke vilja göra gemensam sak med oss och ställa till rätta de orättvisor, som förntiden har begått i afseende å skatteväsendet. Jag kan icke sjelf dölja, att hvilka förhoppningar man än må hafva om magtens betydelse här i verlden, så ligger

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

deri en stor fara framför oss, om man dervid sjelf gör sig skyldig till samma fel som man förut sökt afhjelpa, och jag fruktar att de personer som i dag icke beaktat denna fara förr eller senare skola komma att erkänna, att denna icke är betydelselös. När jag är inne på detta ämne, kan jag icke underlåta att beklaga, att en talare har funnit lämpligt och tillständigt att begagna sårande uttryck mot den man, som i denna kammare åtnjuter allas aktning. Jag tror, att minnet af honom skall hos svenska allmogen lefva länge efter det minnet af åtskilliga andra fanbärare för nya system förleknat.

Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr Petersson i Runtorp: Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, fullt öfvertygad som jag är att icke kunna inverka på andras öfvertygelse. Jag har emellertid icke kunnat underlåta det, då här uttalats vissa satser angående jordbruket och dess förhållanden samt frihandeln och de välsignelser den medfört, som jag icke kan dela. Jag ber därför äfven i år få yttra några ord. Man har sagt, att det låge en stor våda i att slå in på skyddstullar, ty frihandelssystemet hade medfört välsignelse för landet och varit för detsamma lyckosamt, så att man icke kunde vara nog tacksam härför. Jag tror icke att förhållandet är så. Jag tror icke heller att jag för ådagaläggande häraf behöfver säga många ord, ty den, som känner förhållandet i landet, torde icke kunna påstå, att frihandelssystemet medfört någon välsignelse. Betyda då t. ex. icke de skulder, som staten och kommunerna åsamkat sig, något? Medan vi hade tullskydd, befann landet sig icke i sådant elände som nu. Och ändå vågar man tala om frihandelns välsignelse! Anser man då att jordbruk och industri, som nu äro totalt ruinerade, haft någon välsignelse af frihandelssystemet? Är den skogssköfving, som sista tiden pågått inom landet, någon välsignelse för landet? Nej, vi äro nu så plockade, så fattige och stå på en sådan brant, att vi aldrig tillföre varit der. I forna tider kunde det hända, att man mistade sina söner i krig. Nu deremot afplockas man sin egendom. Fordom fick man åtminstone behålla sin jord. Nu måste man lemna sin jord och resa till en annan verldsdel, för att söka sin utkomst. Tre fjerdedelar af alla Sveriges jordbrukare äro nu så skuldsatta, att de när som helst äro färdiga att gå ifrån sin egendom. Herr Waldenström har väl påstått, att ställningen vore så dålig, emedan man ej förstode sig på att hushålla, emedan man t. ex. tuggade för mycket tobak m. m., men detta är icke sant. Anledningen dertill är, att frihandelssystemet för länge existerat. När man tager många millioner i form af skatter af svenska folket och det egentligen är jorden, som får betala dem, men jorden icke åtnjuter något skydd, kan förhållandet icke vara annorlunda än det är.

Herrar frihandlare fråga: då man haft systemet i omkring trettio år och kunnat reda sig, hvarför då icke behålla det kvar? Jag kommer då till en sak, som jag anser vara af stor vikt. Lika naturligt som det var att efter 1854—1855 års krig, då en främmande

flotta låg i Östersjön, hvilket gjorde att man för en tunna råg fick tjugosju till tjuogoåtta kronor, Sverige accepterade frihandelssystemet, lika naturligt är, enligt mitt förmenande, att Sverige då prisen äro så låga som nu, behöfver skydd. Sedan man börjat bygga jernvägar har man dragit in så mycket pengar i landet, att ställningen blifvit onaturlig. Att så fortgå, kan naturligtvis ej bära sig. Man får nödvändigt se till, att inkomster och utgifter kunna gå ihop.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Man har vidare velat lära oss jordbruket, huru vi skola sköta jorden. Detta, tror jag, förstå vi lika bra och bättre än herrarne på stockholmsbänken.

Ja icke ens herr Waldenström, som rest så mycket i Norrland, kände till förhållandena derstädes; det kunde man ju höra på honom. Så länge man går här på Drottninggatan i Stockholm och ser alla vackra saker der och icke behöfver betala dem, då tycker man nog att frihandeln är en välsignelse. Om vi bara kunde betala hvad vi äro skyldiga; men med det nuvarande systemet är detta en omöjlighet. Det är något annat jag tror att svenska nationen behöfver, nemligen att se till att vi kunna lefva efter våra tillgångar.

Så skriker man, för att öfvergå till en annan sak, om att det är arbetarne som få betala tullen. Huru kan man våga påstå det? Det är ingen sanning. Arbetarne befinna sig för resten i en ofantligt mycket bättre ställning än flertalet af de mindre jordbrukarne. De lefva sannerligen så tarfligt och sparsamt, att ingen af herrarne kan föreställa sig det. De måste lefva så tarfligt, isynnerhet de smärre hemmansegarne; ty af dem fordrar man allting; de skola bära alla bördor, utgöra alla skatter. Och likväl fordrar man att de ensamme skola reda sig utan skydd. Det är ju möjligt att Stockholm, Skåne och Norrland skulle hafva mindre nytta af tullskyddet. Om jag aldeles vill se bort från jordbrukets intresse, så kan jag ju gerna medgifva att det vore bra för Stockholm att hafva billig spannmål. Men Stockholm är icke Sverige i sin helhet, icke ens största delen deraf. Och jag anser att man bör vidtaga åtgärder, som äro bra för landet i sin helhet, icke ensamt för städerna.

Nu vill man lära oss att vi icke sköta jordbruket rätt. Vi skola, säger man, slå oss på ladugårdsskötsel. Derpå vill jag svara att när man kan få tillräckligt med foderväxter, så är detta nog riktigt. Men det går icke öfverallt; det går icke i vår ort. Men då är det bäst att hvar och en får sköta sin jord på det sätt, som han finner bäst, och därför bör hvar och en få skydd.

Så framhåller man att jordbruket skall hjelpas genom att fortsätta på grundskatteafskrifningens väg och genom att lyfta vägunderhållningsbesväret från jordbruket. Ja, huruvida detta senare förslaget lyfter någon synnerlig tunga från jordbruket vill jag lemna osagdt; skatteafskrifning vore nog bra, men icke förslår det att lyfta den nuvarande tungan från jordbruket.

Man har allmänt erkänt att jordbruket lider under stort betryck, men man vill påstå att orsaken dertill är att man köpt så dyrt och kastat sig in i spekulationer. Det kan väl vara att en

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

och annan jordbrukare lefvat för fort, som man säger; men icke är detta det *allmänna* förhållandet. Tvärt om är förhållandet att jordbrukaren, om han lefver aldrig så tarfligt och sparsamt, icke kan utgöra sina onera.

Vidare har man talat om att man skulle åsamka sig ett sådant stort ansvar, om man bifölle detta förslag. Det ansvaret tror jag skall vara ganska lätt att bära; jag tror att ansvaret blir svårare på den andra sidan. Men jag tror att om vi nu lyckades få tullar, så skulle herrarne i framtiden göra oss den hedern att hafva räddat Sverige från undergång.

Somliga anföra såsom skäl för att nu motsätta sig tullen att för det man en gång sagt så eller så, så skall man nu icke gå ifrån sin mening. Mina herrar! Jag är så öfvertygad att denna fråga skall gå igenom som att 2 gånger 2 är 4. Det är bara frågan om tiden. Om det också dröjer ett par år, så nog går det slutligen igenom; det är alldeles visst. Resultatet af ett uppskof blir bara att några tusen hemmansegare stryka med på kuppen. Om herrarna tro att detta är en välsignelse för landet — så tror icke jag så är. Jordbrukets produkter hafva nu gått ner så lågt i pris, att man knappt kan betala skatter och produktionskostnader, det är visst och sant.

Jag hemställer till herrarne huruvida det är rätt att lagstiftaren låter en viss klass af landets befolkning dragas med ett sådant lidande som det närvarande genom att taga ifrån dem deras skatteförmåga; så t. ex. har man tagit ifrån dem rätten till husbehofsbränning m. m. Jag kan icke betrakta detta på annat sätt, än att man beröfvar jordbrukaren hans bergning; och jag har läst någonstädes att den som beröfvar den fattige hans näring, han dräper honom. Hafva herrarne lust till det? Vi hafva en strafflag, enligt hvilken den, som stäl 15 kronor, han straffas såsom tjuf. Men om staten tager hela ens egendom, så går det under sken af lag och rätt.

Man har sagt att det icke hjälper; men hjälper det icke, så stjelper det åtminstone icke heller. Och hvarför är man då rädd att sätta tull?

Ja, det tjenar till ingenting att tala längre i frågan. Min öfvertygelse är att frågan för eller senare skall gå igenom. Och då jag vill rädda så många som räddas kunna, så yrkar jag bifall till den föreliggande punkten.

Herr Wretlind: När en läkare kallas till en sjuk, är hans första uppgift att bestämma sjukdomen, ställa diagnosen, såsom det heter. Hans andra uppgift är att söka finna orsaken till sjukdomen, och den tredje att upphäfva denna orsak eller, om detta icke lyckas eller icke hjälper, att söka stilla och lindra den sjukas lidande.

Alla äro ju ense om, att nu en sjukdom finnes i samhällskroppen, men icke om sjukdomens natur eller orsaker. I dylika fall plägar läkaren anse för sin pligt att se tiden an eller, såsom det heter, expektera eller också, om patienten är alltför otålig, gripa till något oskyldigt medel, som åtminstone icke gör någon skada på kroppen, om det också icke hjälper något. Här har man nu icke lust

att expektera, ehuru det ser ut som, om man hade litet tålmod, utsigterna ganska snart skulle kunna ljusa. Om man ser på sammandragen öfver rikets utförsel och införsel under åren 1882—1886, skall man der finna många ljusa sidor. Man ser att utförseln betydligt ökats för vissa produkter såsom t. ex. för jern och stål, i det tackjern, göten, smältstycken och trädjern ökats från 63,700,000 år 1885 till 78,300,000 kilogram år 1886, trämassa från 15,800,000 till 25,000,000, tändsticksfabrikationens alster från 13,800,000 till nära 15,000,000. Äfven hafre och korn hafva ökats från 248,000,000 till 280,000,000 och smör från 11,500,000 till 12,000,000 kg. Ser man vidare på införseln, finner man också der en ljusning i mindre införsel af hvete, råg och korn, hvaraf tillsammans infördes 166,600,000 kg. år 1886 mot 253,300,000 år 1885. Äfven införseln af maskiner har under förstnämnda år fallit till 7,500,000 från 9,400,000 kg. föregående året. Hvad som också synes mig vara en förbättring, är en minskad införsel af arrak, rom, kognak, vin och tobak. De tvenne förstnämnda artiklarne hafva under nyssnämnda tid minskats med 260,000 liter, vinet med 1,000,000 liter och tobaken med nära 1,000,000 kg. Andra siffror synas mig genom sin ökade siffra tyda på ökad välstånd. Införseln af kaffe, socker och sirap har ökats i betydlig grad. Kaffet har ökats med mer än 2,000,000, och de båda sistnämnda artiklarne med icke mindre än 5,000,000 kg. Skulle man nu icke under sådana förhållanden kunna se tiden an? Man kommer ju ändå icke åt orsaken till vårt matöfverflöd, som förlägges än till östern i Ryssland, än till det aflägsna vestern, Amerika. Och när man nu icke kommer åt orsaken, borde man väl ändå gripa till ett *oskyldigt* botemedel. Är det då oskyldigt att, när man vill hjälpa en lem, göra det på bekostnad af alla andra? Är man då ense om att medlet är verksamt? Nej, icke det heller, äfven derom äro tankarne delade. Men när en läkare vid osäker diagnos griper till ett våldsamt medel, då kallar man honom för oförvägen, ja till och med samvetslös.

Hade man velat hjälpa jordbruket genom fläsk-, majs- och mjöltullar etc. då hade det varit ett mindre farligt experiment, men då man gör rågtullen till hufvudinsats, spelar man ett högt spel.

Jag vill icke trötta med många siffror, men en af mina grannar, herr Jöns Rundbäck afgaf på förmiddagen en utmaning, att man måtte med siffror visa, att tillståndet i allmänhet i landet förkofrats och folket fått det bättre under den sista s. k. frihandelsregimen. Detta var enligt min åsigt en oförvägen utmaning, som vittnade om mycken okunnighet eller lättsinnighet. Man behöfver icke gå långt tillbaka i tiden för att med lätthet se, huru vårt land förkofrat sig. Vid något ögnande i de sista årgångarna af statistisk tidskrift finner man så t. ex., att taxeringsvärdet i jordbruksfastighet vuxit ganska betydligt under de sista 20 åren. År 1864 var det 1,817 millioner och 1884 2,241 millioner, således en ökning af 424 millioner eller ungefär en fjerdedel, medan under samma tid taxeringsvärdet å annan fastighet ökats med 680 millioner och således en och en half gång dess belopp 1864. Det är att märka, att under

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

samma tid folkmängden icke ökats med mer än en åttodel. Arealen af åker och odlad jord har på tio år ökats med en femtedel eller nära en million tunnland. Skörden har under de sista tio åren ökats, rågen med blott *en half* million, men korn med *en* och hafre med nära *sex* millioner tunnlor.

Man skulle kunna draga fram många andra siffror för att visa, huru välståndet i vårt land ökats. Jag vill blott påpeka de siffror, som stå i samband med sparbankerna. 1864 voro delegarne i sparbankerna 228,000, år 1883 voro de 891,000. Deras behållning hade växt lika ofantligt. 1864 hade de ett insatt belopp af 33¹/₂ million, 1883 af 194¹/₂. 1864 var hvar 18:de invånare i riket delegare, 1883 hvar femte.

Äro icke äfven våra jernvägar en nationalrikedom? Det finnes intet land i Europa, som i förhållande till sin folkmängd har så mycket jernvägar. Vi hafva nära 15 kilometer på hvar tiotusende invånare, medan England, som i Europa har mest jernvägar näst efter oss, har icke fullt 10.

Och slutligen vill jag fråga, om det icke skall bevisa något i afseende på ökad välstånd, att medellifslängden ökats på de sista 20 åren och märkligast nog mest på landsbygden, så att den der från 1860 till 1880 ökats med 3 år. Det kan visserligen synas icke vara så betydligt, men en statistiker vet att hvarje år betyder i detta afseende rätt mycket. I städerna har medellifslängden ökats endast för kvinnokönet med 2 år, men alls icke för männen. Detta kan bero på flera förhållanden, som stå bakom. Ökad medellifslängd visar dock ökad välstånd både i lekamligt och andligt afseende. Dessa sista siffror tyckas således visa, att det i dessa hänseenden öfver hufvud taget står bättre till på landet än i städerna uti vårt land.

Under sådana förhållanden vågar jag icke tillstyrka en beskattning, som skulle träffa hufvudsakligen städernas invånare och de fattiga på landsbygden till förmån för de burgne.

Herr Thermænius instämde med Herr Wretlind.

Herr Hellgrén. Jag har begärt ordet, oaktadt jag icke denna gång kan presentera samma nödbröd jag förra riksdagen uppvisade. Dermed är icke sagdt, att icke en del af befolkningen i Lappland äfven detta år måste begagna sig deraf, ehuru i fjor sädesskörden utfallit bättre än året förut. Anledningen ligger deri, att befolkningen konsumerar dubbelt mer än hvad skörden lemnar. Man talar här om jordbrukets betryckta ställning. Jag har gjort mig den frågan, hvori den består, denna betryckta ställning. När jag läser bevillningsutskottets betänkande, finner jag nöden ligga hos de stora jordbrukarne och godsegarne i deras öfverfyllda sädesbodar. Tänker jag derefter på de mindre jordbrukarne, och det är de flesta, hafva de sina sädesförråd uttömda. Hvarmed denna nöd skall afhjelpas, är nu frågan. Jo, genom att fördyra säden för dem, som

ingenting hafva, utan måste köpa. Derför föreslår bevillningsutskottet en sädestull af 2 kr. pr 100 kg.

Jag skall icke besvära kammaren med många siffror. Men jag vill söka lemna en liten utredning om huru den här ifrågasatta sädestullen skulle verka på den fattigare befolkningen och mindre jordegaren, och skall dervid hålla mig till den kommun, hvarest jag vistats i 38 års tid och hvars befolknings ställning och behof jag varit i tillfälle att noga lära känna, särskildt i följd af den tjänst jag innehar. Denna kommun, Wilhelmina socken, består af 5,000 invånare. Beräknar man nu i likhet med utskottet — och jag skall gå ändå längre — en medelförbrukning af 2 tunnor säd på hvarje individ, så skulle, då folket behöfver köpa allt sitt behof af spanmål — hvilket ofta inträffar under nödar — detta göra 10,000 tunnor. Efter 2 kr. tull pr tunna, skulle sålunda denna befolkning påläggas en extra utgift af 20,000 kr.; och under vanliga förhållanden — under ett sådant år som fjoråret — måste denna sockens befolkning, som icke kan påräkna att producera mera än hälften af den säd, som konsumeras, i tullskatt betala 10,000 kr. Lätom oss nu tänka oss en mjöltull å 3 kr. 50 öre pr. 100 kilogram åsatt. I våra bygder köper folket ofta mera mjöl än säd och man kan då lätt tänka sig hvilken orimlig tullskatt denna befolkning nödgas erlägga. Kan det verkligen vara herrarnes mening att vilja lägga denna skatt på en fattig, nära fjellen belägen församling, en församling, som dock måhända är en af de bäst lottade af de *nio* församlingar, som jag representerar, och i hvilka församlingar tullskatten skulle blifva lika fördönlig och olycksbringande?

Men icke nog dermed. Man vill också tynga denna befolkning med fläsktull. Visserligen har man der icke råd att konsumera mycket fläsk; men det lilla som förtäres blir ju tillräckligt fördyradt genom sädestullen, då man väl icke kan uppföda svin med bara vatten; litet säd måste de väl äfven hafva.

Så öfvergår jag till jernindustrien. Icke nöjd med att fördyra brödfödan, fläsket och potatisen, vill man äfven tullbeskatta de grytor, hvari födan tillredes, och så kommer man med litet pläster och vill lindra det tryck, man sålunda lagt på folket. Man vill nemligen nedsätta tullen å kaffe och socker. Det är dock något som man i nödfall kan undvara; så deremot icke med bröd.

Vidare sättes det i fråga tull å hästar, kor och får och deri skulle äfven ligga en hjälp för jordbrukarne. Det är visst sant, att i våra trakter säljas rätt många både hästar kor och får. I synnerhet hästarne betalas ganska högt, såsom varande af mycket god beskaffenhet. De som besökt Distingsmarknaden i Upsala hafva nog sett dem och kunna vitsorda racens godhet, och understundom får man ock se exemplar af dem på Stockholms gator. Dessa hästar kunna ibland betinga ett pris af ända till 1,200 kr. stycket. Tull å hästar skulle således i dessa trakter icke göra befolkningen något men. Deremot komme hästtullen att ganska hårdt drabba den mindre jordbruksidkande befolkningen på kusten, som fyller sitt behof af hästar från Finland, der de äro betydligt billigare.

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

Ja, man har till och med gått så långt, att man velat sätta tull på renar. Men det tyckes utskottet sjelft hafva ansett vara väl långt gånget. Jag vill emellertid ej närmare inlåta mig härpå, ehuru det förefaller mig mycket egendomligt.

För ett par år sedan väcktes motion på Riksdagen om borttagande af tullen på ryska tobaksblad, och föregaf motionären såsom skäl härför den demoralisation, som skulle uppkomma genom ett sådant tullsystem; men nu deremot tänka icke de herrar, som vilja hafva tull, på den demoralisation som vid gränsen af Norrland mellan Sverige och Norge samt Finland skulle uppstå genom dessa tullar å lifsmedel. Jag tror att man härigenom skulle sätta folket i ganska kinkig ställning. Jag skulle från mina kommittenter kunnat samla ihop tusentals underskrifter i frihandelsvänligt syfte, men, då förhållandet är enahanda öfver allt derstädes, har jag icke brytt mig om att taga ett enda namn. Från den minsta socken inom mitt kommittentskap, Fredrika, som ligger närmast kusten, har jag emottagit tvenne protokollsutdrag, deri de bedja mig på det kraftigaste motarbeta dessa tullar. I en annan socken, hvilken också förut tillhört mitt kommittentskap, men efter domsagans delning numera blifvit lagd till Vesterbottens södra domsaga, nemligen Degerfors socken, hölls den 26 december 1886 ett möte, der det fattades en resolution af följande innehåll:

»Införelstull på spannmål, vare sig malen eller omalen, skulle vara oklok såsom fördyrande ett näringsämne, nödvändigt för alla; orättvis såsom drabbande individen, icke förmögenheten, de fattiga lika med de rika, och såsom läggande en permanent tunga på vissa provinser till förmån för andra samt olidlig under år af allmän missväxt, såsom bidragande till hungersnödens förökande; hvilken resolution af de närvarande enhälligt antogs.»

Det har äfven blifvit mig tillskickadt ett protokoll, hållet vid ett möte vid Skellefteå, sammankalladt af riksdagsmannen i denna kammare Herr P. Zimdahl, i hvilket protokoll man äfven uttrycker sitt missnöje med detta tullsystem. Det säges der bland annat:

»Mötet vill ock med stöd af ofvan i korthet relaterade fakta, uttala sitt ogillande af de nu inom landet pågående agitationerna för s. k. tullskydd för landtmannaprodukter, hvilka, som här ofvan nämnts, innebära ett fördyrande af lifsmedel för alla samhällsklasser, och som, säga hvad man vill, svårast drabba de mindre bemedlade och de af landets olika förhållanden minst gynnade innebyggare. Det är under dessa brydsamma förhållanden, som mötet nu adresserar sig till ortens riksdagsmän i såväl Riksdagens Första som Andra Kammare samt Föreningen mot lifsmedelstullar och uttrycker sin enträgna bön och ödmjuka anhållan, att de, hvad på dem ankomma, söka afstyra en så betungande och olycksbringande skatt, som den ifrågavarande tullen å lifsmedel. Häremot anmälde brukspatronen, landtbrukaren och riddaren herr O. D. Klockhoff reservation.»

Som herrarna kanske läst i några af de i Stockholm utkommande dagliga tidningarne hade i dessa intagits en skrifvelse från

24 protektionister inom Vesterbottens län. Bland de främste på denna lista stod samme O. D. Klockhoff och med honom några för detta embets- och tjänstemän, som nu åtnjuta pension, elementar- och folkskollärare, klockare o. s. v. Jag vill upplysa att denne Klockhoff är f. d. prest och har en tid varit bruksdisponent. Nu har han ett mindre jordbruk och huru han som andra prester intresserar sig för tullar det kan man ju tänka sig. Det är också eget, då man sett i tidningarne omnämnas, att t. ex. i Norrbottens län finnes en kommun, Gellivara, som gått in till Kongl. Maj:ts befallningshafvande och beklagat sin nöd samt fått understöd och i fjor nämndes också om nöd i *Dalsland*, och jag tror att äfven i år samma förhållande der är rådande, man ändå kan finna det vara fördelaktigt för dervarande kommuner att blifva hulplne med skyddstullar och att deras målsmän i denna kammare äro med derom. Herrarna hafva troligen hört ett gammalt ordspråk som säger: »Länsmännen äro till för att lura bönder.» Här i Kammaren finnas tvänne länsmän, den ene är frihandlare och den andre protektionist, efter som han skrifvit under den stora tullmotionen, och här har äfven blifvit uttaladt af nästan alla talare från motsidan att de med godt samvete kunna rösta bifall till utskottets betänkande. Jag skall med lika godt samvete rösta afslag å den föreliggande punkten och gör det så mycket hellre som jag tror att *de*, som nu gjort till sin lifsuppgift att lura bönder, äro helt andra personer.

Herr talman, jag ber att få yrka afslag å den föreliggande punkten.

Herr Andersson i Lysvik: Herr talman! Jag har begärt ordet hufvudsakligen för att gifva kammaren del af den opinionsyttring, som från min valkrets, nedre Fryksdalen i Vermland, afgifvits i denna fråga, dels å möten och dels genom petitioner. Nämnde valkrets består af 5 socknar med 5,385 jordegare och brukare, af hvilka 1,880 eller nära 35 % innehafva 4 tunnland och derunder, 3,291 eller 61 % öfver 4 till och med 40 tunnland, 208 eller nära 4 % öfver 40 till och med 200 samt 6 eller $\frac{1}{10}$ % mer än 200 tunnland odlad jord. Vid hållna möten hafva afgifvits 74 röster för och 204 emot samt genom tillhandakomna petitionslistor 120 röster för och omkring 800 emot den föreslagna förändringen af tullsystem. Förhållandet och tänkesättet inom denna ort är sådant, som herr statsministern i sitt anförande omförmälde.

För min del kan jag, herr talman, ej inse att med en i så hög grad ökad skattebörd, som Riksdagen nu står i begrepp att pålägga, den ekonomiska ställningen skulle blifva förbättrad. Ehuru bevillningsutskottet — såsom det heter på sid. 67 — »ej tilltrott sig kunna lemna någon beräkning å den ökade inkomst, hvarje näring genom tullar skulle beredas, eller beräkna den vinst, tjänstemän, som bekomma sin lön af spanmål in natura eller efter markegång, kunna antagas erhålla, så lär man med visshet få antaga, att den ökade beskattning, som med införande af nu föreslagna tullsatser skulle drabba

Angående
injörande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

den konsumerande och lönegifvande delen af svenska folket, komme att uppgå till några tiotal millioner kronor.»

De utlofvade förmånerna af större afsättning, liffigare rörelse, bättre tillgång på arbete och högre aflöning därför kunna lika lätt uteblifva. Allt detta beror på den närvarande krisens fortvaro eller upphörande. Så länge denna kris förefinnes, fortfar äfven det ekonomiska betrycket. Då krisen upphör, viker äfven betrycket. Om producenter i allmänhet skulle komma att vinna bättre afsättning för sina alster och till förmånligare pris, så förutsätter sådant förmåga hos förbrukare att kunna köpa. Saknas köpeförmåga, då priset är lågt, hur skulle det då blifva, om priset blefve högre? Icke lära väl producenterna hvarken kunna sälja på kredit eller lemna konsumenterna förskott att köpa för. Och innan producenterna få sälja sina alster, lära de ej heller kunna lemna mer eller bättre aflönadt arbete.

Vore ifrågasatt att så ändra vårt tullsystem, att s. k. värdetull eller tull i förhållande till varans värde blefve införd, hvarigenom tullbeskattningen komme att i likhet med annan beskattning drabba en hvar efter hans skatteförmåga, så skulle jag utan tvekan biträda en systemförändring i sådan rigtning. Men det nu framlagda förslaget innebär ett fortgående på den förut beträdda vägen att tullbelägga lika alla artiklar af samma varuslag oafsedt varans beskaffenhet eller pris. En bättre och dyrare vara drar ej högre tull än en simplare och billigare af samma slag. Ett sådant beskattningssätt anser jag vara i hög grad orättvist.

Protektionismen synes mig vidlåda en ensidighet, som består deruti, att den uppfattar frågan nästan uteslutande ur national-ekonomisk synpunkt. Denna uppfattning har framkallat ensidighet äfven från frihandelssidan, nemligen frågans bedömande hufvudsakligen ur skattesympunkt. Här torde kunna tillämpas: »Det ena skall man göra, det andra icke låta». Båda dessa uppfattningar anser jag böra och kunna göra sig gällande i denna fråga.

Må man härvid ej öfverskatta egna eller förringa motpartens skäl. Sanningen ligger nog ej hel och hällen på ena sidan, utan sanning finnes å ömse sidor och man må väl hoppas — äfven kärlek till sanningen. Vill man inse och erkänna det goda och rätta äfven hos dem, som äro af annan öfvertygelse, så skulle under lugnt öfvervägande af skäl både för och emot »alla saker — enligt riksdagsbönen — i god enighet, sämja och kärlek kunna utföras, vårt fädernesland till välfärd, frid och lycksalighet och vi blifva bevarade från olycka och förderf».

Man vill genom tull söka bereda våra näringar skydd mot den utländska konkurrensen, mot penningens strömmande ur landet och sålunda betrygga den inhemska marknaden för landets egna alster. Jag betviflar, att sådant på den föreslagna vägen skall kunna lyckas. Tull å jordbruksalster skall troligen blifva vanmäktig mot konkurrens från spanmålsproducerande länder, enär dessa äro gynnade af mycket bördigare jordmän, mildare klimat och i inköp och skötsel billigare jord. Är utländsk vara bättre, så föredrages denna utan tvifvel

äfven framdeles. Är förhållandet derjemte sådant, att i utlandet finnes öfverflöd på spanmål, som ännu lättare kan tillföras oss, då kommunikationsväsendet blifvit än mera utveckladt, så lär konkurrensen blifva lika svår, äfven om importerad spanmål belägges med tull.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Utskottets uppgift om antalet jordbrukare, som skulle erhålla fördel af tull å spanmål, anser jag mycket oriktig och vilseledande. Hur kan det påståendet rimma sig, att sju tunnland åker skulle i allmänhet lemna tillräcklig afkastning för en jordbrukarefamilj samt att lika många ega 5 som 6, 7, 8 tunnland o. s. v.?

Under diskussionen har flere gånger talats så, som om alla jordbrukare skulle producera spanmål till afsalu. Det har talats om skydd för jordbruket, om hjälp för jordbrukaren, den större så väl som den mindre. Men det torde för alla här vara bekant, att in- emot hälften af jordbrukare ej producerar tillräckligt för det egna behofvet utan måste köpa af samma slags vara de sjelfva producera och således komma att lida men af spanmålen fördyrande genom tull.

Det har äfven yttrats, att jordbruket utan tullskydd måste gå under. Detta påstående tror säkert ingen, icke ens den ifrigaste tullskyddsvän. Så länge menniskan måste ha sitt lifsuppehälle af jordens afkastning, kan jordbruket såsom näring för det egna behofvet ej gå under.

Kunde jag inse att den föreslagna tullreformen skulle komma att medföra en förbättrad ekonomisk ställning i allmänhet, så skulle jag i min ringa mån villigt understödja densamma. Men då jag anser, att i de väckta förslagen och det föreliggande betänkandet ej tillbörlig hänsyn tagits till skilda intressen inom landet, både klass- och ortintressen, utan fördelar skulle derigenom komma att beredas somliga, och dessa i regeln de mera välburne, till förfång för andra, för mindre bemedlade, som man söker tillfredsställa med löften och förespeglingar, så kan jag ej lemna min röst för bifall till föreliggande förslag.

Då ett nytt system är ifrågasatt att införas, synes mig att detta systems företråde bör med klara, allmängiltiga och bestämda skäl bevisas och reformen med allmänt intresse omfattas. Så är icke förhållandet med nu ifrågasatta systemförändring, hvilken motses med bekymmer, oro och ovilja inom många delar af landet.

Jag har, så godt jag kunnat, sökt sätta mig in i denna fråga och samvetsgrant öfvervägt skälen för och emot; men huru beaktansvärda skälen från tullsidan än äro, synas mig dock skälen emot ökad tullbeskattning i nu föreslagna omfång och riktning vida öfvervägande.

Alltså, då tull å lifsmedel synes mig vara en mycket orättvis skatteform, enär denna skatt utgår i omvänt förhållande till skatteförmågan;

då genom antagande af förevarande förslag producenten skulle på lagstiftningsväg tillförsäkras en direkt fördel på konsumenternas bekostnad utan annat vederlag än löften och förespeglingar;

Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)

då den föreslagna nedsättningen i tullen å kaffe, möjligen äfven å socker och lysoljor, ej kan få namn och betydelse af en gengäld mot de genom spanmålstull lidande, utan som en allmän skatte- lindring, störst för dem, som mest förbruka nämnde artiklar, således en ytterligare förmån för de genom spanmåls- och industritull förut gynnade;

då den mindre förmögna delen af den förbrukande allmänheten ej torde tåla vid en ytterligare tullbeskattning;

då den föreslagna reformen af vår tullagstiftning ej hvilar på allmängiltiga grunder och skäl; samt

då den allmänna meningen inom landet ej kan varda tillfreds- stäld med denna tullreform, då de mindre bemedlades rätt deri- genom anses kränkt, i följd hvaraf densamma, derest den nu blir genomförd, sannolikt blir af kort varaktighet;

på dessa skäl, herr talman, kan jag ej biträda de framställda tullförslagen, i det de afse nya eller höjda tullsatser, och yrkar nu afslag på den förevarande punkten.

Herr Ola Bosson Olsson: Då jag vid förra riksdagen i en fråga af enahanda beskaffenhet som denna har mera fullständigt uttalat mina åsikter, så skall jag icke förlänga en diskussion, hvilken redan varat kanske allt för länge. Skäl och motskäl hafva i denna fråga blifvit så fullständigt utvecklade, att det vore orätt af mig att ånyo upprepa hvad andra talare redan yttrat; och då jag vet att ännu 38 talare anmält sig för att yttra sina tankar i denna, jag medgifver det, mycket viktiga fråga, samt, efter mitt förmenande, allt redan blifvit sagdt, som kan lända till densammas lösning, så får jag, öfvertygad som jag är, att, äfven om denna diskussion skulle räcka åtta dagar, dermed ingenting skulle vinnas, helst som jag tror att hvar och en kommer att vidhålla sin en gång fattade åsigt, upp- mana de talare, som efter mig komma att uppträda, att fatta sig kort och således icke upprepa hvad af föregående talare mer och mindre ofta förut i saken blifvit sagdt utan att för tids vinnande yttra sig så kort som möjligt. Jag tror att, om man icke låtit öfver- tyga sig af de skäl, som h. exc. herr statsministern på förmiddagen uttalade, så skall med en förlängd diskussion ingenting kunna vinnas. För min del har jag begärt ordet endast för att få till protokollet förvarad min åsigt, som icke undergått någon förändring sedan förra året, och jag ber således, herr talman, att få yrka afslag å utskot- tets betänkande och upprepar min anhållan att de herrar, som efter mig komma att uppträda i denna fråga, behagade yttra sig kort.

Herr Sjö: Jag skall försöka att ställa mig till efterrättelse den siste talarens uppmaning och sålunda icke bli långvarig i mitt an- förande. Man må säga hvad man vill om protektionisternas och frihandlarnes åsikter i denna fråga, så tror jag dock att alla, så väl inom som utom riksdagen, lifligt önska och äro eniga derutinnan, att *någonting* bör göras för att upphjelpa landets näringar och i synnerhet jordbruksnäringen, hvilken synes nästan vara på väg att

gå under i kampen för sin tillvaro i sakernas nuvarande skick. Jag säger att upphjelpande af denna näring borde ligga oss mest om hjertat, emedan alla öfriga näringar hafva sin existens genom denna. Kongl. Maj:t har, såsom vi veta, beaktat detta förhållande i viss mån och därför hade jag äfven hoppats, att Kongl. Maj:t jemväl nu skulle inkommit med förslag om vidare afskrifning af grundskatterna och indelningsverket. Så har emellertid icke skett. Man har därför sökt att, på sätt flere motionärer föreslagit, upphjelpa näringarna på ett konstladt sätt. Kongl. Maj:t å sin sida har, såsom vi veta, tillsatt två komitéer med uppdrag att upprätta förslag om huru och på hvad sätt ett sakernas bättre skick skulle kunna åvägabringas.

En af dessa komitéer har, såsom vi veta, redan avslutat sina arbeten och afgifvit sitt utlåtande, deri den föreslår, bland annat, att staten skall inköpa en del af landets enskilda jernvägar. Ändamålet dermed skulle, efter hvad jag har kunnat fatta, vara, att en större mängd penningar skulle komma i allmänna rörelsen, hvilket åter skulle hafva till följd näringarnes och handelns befrämjande. Komitéens samtliga ledamöter voro dock icke ense om detta förslag, utan en af dem var af en alldeles motsatt mening. Vare nu med detta förslag huru som helst, och äfven antaget att, i fall det blefve af Konung och Riksdag godkänt, det komme att leda till det åsyftade målet, tror jag dock att något särskildt bör göras för upphjelpande af jordbrukets tryckta ställning. I detta afseende har jag för min del väckt förslag om att jordbruket skulle i likhet med hvad de flesta industriella näringar redan hafva för sina varor, få tullskydd för de förädlade jordbruksalstren. Ty, såsom vi veta, importeras dylika varor till största delen från ett land, till hvilket Sverige icke, så vidt jag har mig bekant, kan exportera några af vårt lands alster och vi således icke genom tullars åsättande skola kunna behöfva befara några repressalier. Om jordbruket sålunda genom skydd komme att uppmuntras, blefve det en möjlighet för våra jordbrukare att sjelfva begagna en stor del af sin spanmål till utfodring, i stället för att, såsom de nu måste göra, föra den till närmaste försäljningsplats och der få den betalning för den, som köparen kan vara villig att gifva. En annan fördel skulle vinnas derigenom, att, om jordbrukaren sålunda sjelf kunde använda sin spanmål till utfodring, en bättre gödsel för jorden skulle erhållas än den artificiella, som vi nu årligen för oerhördt stora summor hemta från utlandet och som i flere fall är till mycket ringa nytta. Den piggar visserligen upp jorden för tillfället, men har dock ej samma egenskaper som den naturliga gödseln, hvilken förökar jordens nytta och dessutom står sig mycket längre än den artificiella. Tullskydd för de förädlade jordbruksalstren skulle vidare hafva den fördel med sig, att tull på den förnämsta af våra nödvändighetsvaror, nemligen rågen, blefve enligt mitt förmenande obehöflig, och vi sålunda ej behöfde fördyra brödet för den fattige. En tull på denna vara skulle för öfrigt icke länge kunna bestå. Den som något

*Angående
injurande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.*
(Forts.)

känner till historiken om spannmålstullar vet nemligen alltför väl, huru vanskliga sådana hafva varit.

Herrarne veta, att under åren 1800—1838 hade Kongl. Maj:t enligt grundlagen den magt i sin hand, att han kunde åsätta tull, taga bort tull på spannmål, minska och höja den, allt efter som han ansåg det vara för landets väl förenligt, och det brukades så ofta, att under de år, jag omnämnde, icke mindre än 67 kungörelser utfärdats i detta afseende. År 1826 utfärdades icke mindre än fem, år 1838 ett lika antal just om tulls åsättande och nedsättande, exportförbud och importförbud och jag vill icke gerna, att man återkomme till ett sådant tullsystem, emedan jag icke tror att det skulle stå sig i längden, och när man slutligen en gång toge bort det, skulle verkningarna af detsamma blifva alldeles motsatta hvad man åsyftat. En ärad talare från Norrland, herr Waldenström, yttrade, att betryck nog rådde i landet, men att klagomålen deröfver syntes honom vara öfverdrifna. Med anledning häraf ber jag få säga honom, att klagomålen ingalunda äro öfverdrifna. Man kan icke i nog bjerta och ömmande färger skildra flertalets bland jordbrukarne betryckta ställning. De hafva ofta köpt sina fastigheter under bättre tider och beräknat få för sina alster samma pris, som rådde, då de köpte eller arrenderade hemmanet, men sedan har det gått i alldeles motsatt riktning. Den värde talaren nämnde vidare, att det i allmänhet är en regel, att den, som är i betryck, bör söka hjälpa sig själf. Är det nu så och är detta en regel för den betryckte jordbrukaren, skulle man väl vid ett annat tillfälle, då det t. ex. vore fråga om ökade löner och pensioner för embets- och tjänstemän, kunna säga åt dem: hjälp dig själf! men jag undrar, huru det skulle taga sig ut, om man då resonnerade så. För icke många år sedan buro landtmännens tegar rika skördar och de kunde med lätthet samt till höga pris afsätta sina alster. Tjänstemännen klagade då öfver små inkomster, och så väl Kongl. Maj:t som Riksdagen behjertade deras betryckta ställning, om jag så kan kalla den, ty de voro äfven under den tiden icke i så dålig belägenhet som landtmännen nu. Tjänstemännen fingo då trettio procent af lönen icke blott i dyrtidstillägg, utan de fastslogos såsom en lönetillökning. Under sådana förhållanden hoppas jag att de herrar, som då fingo hjälp och nu finnas här, äfven skola hjälpa landtbrukaren, icke i allt, ty jag vill vara moderat, utan endast i fråga om skydd för förädlade födoämnen. När jag nu uttalat mig härför, måhända någon skall säga, att äfven jag genom tullskydd vill fördyra födan för den fattige, och jag kan ej gerna förneka att det icke något derhän skall verka, men om än så är, vill jag dock på samma gång att jordinnehafvaren eller jordbrukaren, utaf hvilka många äro i lika små ekonomiska omständigheter som dagakarlen, att han, i likhet med industriidkaren, skall för sin näring (de förädlade landtbruksalstren) hafva ett skydd för den utländska konkurrensen, och hvilket jag tror skall verka godt äfven för arbetaren.

Sedan jag nu yttrat detta, skall jag icke göra något yrkande vid första punkten, men jag skall be att få återkomma vid de andra punkterna.

Herr Nilsson i Kägglå: Under den långa diskussion, som nu pågått redan i två dagar, har jag icke hört någon bestrida, utan tvärt om af alla erkännas, att ett stort betryck är rådande i landet, och, om något är sanning, är väl detta den största. Betrycket är stort på så väl den ena sidan som den andra, både för jordbrukaren och industriidkaren samt de så kallade lösa arbetarne. De enda, som känna sig oberörda af detta betryck, äro statens embetsmän. Angående det sätt, hvarpå man möjligen skulle kunna afhjelpa det stora betryck, som råder, derom äro tankarne ännu delade. Här ha också framställts många förslag dertill, än från den ena sidan, än från den andra, såsom att man skall se den onda tiden i synen och söka bekämpa den. Ja, meningen härmed är väl då, att man skall låta eländet fortgå, tills både jordbrukare och industriidkare falla fattigvården till last. Det har redan gått så långt, att flera kommuner måst inköpa provisoriska fattighus för att der inrymma alla dem, som fått gå från sina hemman, sedan dessa försålts på exekutiv auktion. Men låt det nu gå en liten tid till, blir det icke många jordbrukare kvar, vare sig små eller stora, alla komma att gå under. Vidare har bevillningsutskottet här blifvit mycket klandradt, därför att det icke sökt leda i bevis på hvad grund de föreslagit tullar på spanmål. Men, mine herrar, bevillningsutskottet har dock sagt, att det är för att i någon ringa mån söka skaffa arbete åt våra nödstälde arbetare och afsättning för industriidkarne af deras alster. Dagligen höra vi och erfara, att en stor arbetsbrist är rådande, men hvarifrån skall man få penningar att betala de arbetare med, åt hvilka arbete möjligen kan anskaffas?

Nu säga herrar frihandlare, att om det blir spanmålstillar, så få arbetarne det icke bättre för det. Jo, mine herrar, varen förvissade om, att om detta förslag går igenom, så att vårt jordbruks alster kunna afsättas, och folket i städerna så väl som på landet vill använda den svenska spanmålen i stället för att såsom nu sätta förtroende till den utländska, så kan det icke slå fel att vi skola komma tillbaka till den lyckliga ställning, vi förr innehade,

Frihandlarna säga vidare, att det måste icke vara så farligt med den betryckta ställningen i landet, eftersom lifsförnödenheterna äro så billiga. Ja, mine herrar, det är visserligen sant att födoämnen nu äro billiga, men jag och många ännu äldre än jag minnas likväl icke den tid, då nöden varit så stor som nu. Arbetaren är icke mycket hjälpt med att lifsförnödenheterna äro billiga, om han icke tillika förhjälpes till arbetsförtjenst, på det han må kunna komma i besittning af dem. Här i Stockholm till exempel äro födoämnen så billiga, att en arbetare till och med skulle kunna lefva på 25 öre om dagen, men hvad batar det honom, om han icke har arbete, så att han kan förtjena denna tjugofemöring? Detta är en sak, som faller så bjert i ögonen på mig, att jag icke kan få ur mitt hufvud, att om arbetaren icke får arbetsförtjenst, så kan han icke försörja sig, lifsförnödenheterna må för öfrigt vara hur billiga som helst.

Men — säger man — tiderna skola nog blifva bättre. Hur skall det gå till? Vi hafva nu i 3 år diskuterat denna fråga och

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

ständigt hafva vi af frihandlarne mötts med det svaret: Se tiden an och allt skall nog bli bra igen. Jag tror för min del att det blir sämre och sämre. Förlidet är stodo kreaturen i skapligt pris, men nu hafva de fallit i pris med åtminstone 100 procent.

De mindre hemmansegarne — säges det från frihandlarnes sida — skulle om detta förslag antoges komma i en mycket svår ställning, ty de behöfva sjelfva köpa sin spanmål. Ja, det är sant, att det finnes många hemmansegare, som hafva så dålig jord eller så litet jordbruk, att de måste köpa spanmål, men hvarifrån skola de taga penningar härtill, om icke de större jordbrukarne kunna gifva dem arbete? Intill dess den frågan nöjaktigt besvaras, kan jag icke se annat än att de mindre så väl som de större jordegarne skola hafva nytta af de föreslagna spanmålstullarne. Det är just denna arbetsbrist och detta betryck, som utskottet genom de föreslagna tullarne velat i någon mån afhjelpa.

Man har fått höra många besynnerliga saker sägas under denna diskussion, men det allra besynnerligaste var, då herr Waldenström i går sade att, om den svenska allmogen ville spotta ut tobaksbussen och hålla sig ren om näsan, så skulle välmågan blifva större. Han kunde med ännu större skäl ha uttalat den satsen, att om icke folket köpte så mycket pietistisk och sämre tidningslitteratur, så vore ställningen icke så betryckt. Vidare säger samme ärade talare, att vi framför allt böra söka lefva så, att inkomsterna räcka till. Ja, deri har han ganska rätt, och jag skall taga fasta på detta hans yttrande, när det gäller att reglera elementarlärarnes löner. När det för en 10 à 12 år sedan beslöts att bevilja statens embets- och tjänstemän dyrtidstillägg och löneförhöjning i anseende till de då rådande svåra tiderna, hörde man icke någon säga: det kan blifva billiga tider igen. Nu har så inträffat, men icke har jag derför hört någon tjänsteman föreslå dyrtidstilläggets borttagande.

Ja, märkvärdiga saker kan man som sagdt få höra, men att säga, att detta förslag innebär en så stor orättvisa, det kan jag icke förstå. Herr Ola Bosson Olsson yttrade, att så mycket blifvit taladt och skrifvet i denna fråga, att det knappast vore tänkbart, att den ene under diskussionen skulle kunna öfvertyga den andre, hvarföre det vore skäl, att hvar och en fattade sig så kort som möjligt. Jag skall, så vidt möjligt är, följa denna anvisning. Men angående den så mycket beprisade frihandeln, som nu egt rum under 30 år, måste jag säga, att den icke framkallat välmåga, hvilket framgår af de oerhörda belopp, hvartill den på jordbruket hvilande intecknade skulden uppgår. Jemför man nu härmed det förhållande, att värdet af egendom på landet, och jag tror äfven i städerna, under de senare åren sjunkit till den grad, att fastigheterna vid försäljning knappt betinga mer än 50 ja till och med 40 proc. af taxeringsvärdet, så kan man väl säga, att, om detta fortfar länge, så går det till undergång. För min del får jag på det lifigaste yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Oléhn: Fullt medveten om, att jag icke hade någonting nytt att säga, någonting som icke redan var sagdt många gånger förut, ville jag icke besvara kammaren med något anförande, då samma fråga i förlidet är förelåg till Riksdagens afgörande, och inskränkte mig derföre till att instämma med herr Danielson, men vid de många instämmanden, som kommo hans anförande till del, blef mitt icke uppfattadt och antecknades således icke i protokollet; och då jag funnit, att många af denna kammares ledamöter varit tveksamma om den ställning jag intager till denna fråga, och då jag anser det vara min pligt att gifva till känna denna ståndpunkt, så har jag trott mig böra begära ordet för att förklara, att jag förra året röstade för bevillningsutskottets betänkande beträffande spannmålstullar och äfven kommer att göra det detta år. Jag gör det i den öfvertygelsen, att det är nyttigt och nödvändigt för vårt jordbruk, ty jag tror, att om icke jordbruket får hjälp, så måste alla eller åtminstone en stor del af de svenske jordbrukarne gå sin undergång till mötes i en ganska snar framtid, och som detta skulle vara en katastrof af den största betydelse, och landet deraf skulle lida ofantligt, så hvarken vill, kan eller vågar jag med min röst bidraga till ett sådant resultat.

Man har sagt här, att den föreslagna tullsatsen är för låg, och att den icke kan lemna tillräcklig hjälp åt jordbruket, och deri vill jag gifva dem rätt, ty den är verkligen otillräcklig att ensam afhjelpa betrycket. Vi äro verkligen i behof af än större hjälp: vi behöfva få nedsatt räntan på den på jordbruket hvilande skulden och vi behöfva en fullt genomförd skattereform.

Någon hjälp är dock bättre än ingen.

Man har sagt här, och jag hörde det äfven från statsrådsbänken i förmiddags, att spanmålen skulle komma att ytterligare falla i pris och icke komma att stå högre, äfven om tull åsattes; ty om spanmålen fölle två kronor, blefve dess pris lika med det nuvarande. Men jag kan icke finna annat, än att detta är ett ytterligare skäl för att sätta den tull, som är föreslagen. Skulle så olyckligt inträffa, att spanmålen fölle ytterligare 2 kronor, så torde det blifva nödvändigt för en kommande Riksdag att höja tullen med ytterligare 2 kronor. Det är ju naturligt, att jordbrukaren icke kan producera spanmål till hvilket pris som helst.

Herr Waldenström yttrade, att professor Arrhenius beräknat produktionspriset på en tunna råg till 15 à 16 kronor, och då kan man naturligtvis icke sälja den billigare. Ett annat skäl, som här blifvit förebragt mot att nu antaga den föreslagna punkten, är det, att man redan importerat så stora partier råg, att tullen icke kunde hafva någon inverkan på jordbruket i år. Detta skäl synes mig besynnerligt, ty så kommer det naturligtvis alltid att blifva. Så snart fråga uppstår om att pålägga en ny tull, komma köpmännen att införa stora partier af varan, innan den nya tullsatsen hinner att träda i kraft.

På samma gång man underhjelper jordbruksnäringen, på samma gång anser jag, att man äfven hjälper alla öfriga näringar i landet samt bereder arbetare arbete så väl i stad som å landet.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Man har visserligen hört från många håll uttalas ett skarpt klander mot detta förslag, som skulle vara liktydigt med att taga brödet från den fattige arbetaren, men jag vågar dock tro att de, som föra ett sådant tal, icke hafva någon vidare mening dermed, emedan en hvar bör hafva erfarit, att arbetaren hade lättare att förtjena sitt bröd, då rågen kostade 15 å 20 kronor pr tunna, än under nuvarande billiga tider. Då spanmålen betalades efter sitt värde, var det goda tider både för arbetsgifvare och arbetstagare, och man hörde då icke talas så mycket om arbetsbrist och nöd som man nu gör. Man må nu för öfrigt vara huru stor frihandlare som som helst, så får man väl dock enligt min tanke taga hänsyn till landets ekonomiska tillstånd samt derefter rätta sitt görande och låtande; ty då de flesta större länder i Europa omgifva sig med tullskydd, så är det nödvändigt äfven för oss att på samma sätt försvara vår existens. För min del synes den strid, som vårt lilla fattiga land i detta hänseende för gent emot länder sådana som Tyskland, Frankrike m. fl., allt för mycket likna den strid, som den bekante spanske riddaren förde emot väderqvarnarna.

En ärad talare på göteborgsbänken har antydt, att nöden icke skulle vara så stor, som här blifvit sagdt, hvilket syntes honom framgå bland annat deraf, att taxeringsvärdet ökats under senare åren. Men detta skäl torde icke kunna tillmätas någon betydelse, emedan de fleste torde hafva reda på, huru detta gått till, eller att från landshöfdingeembetena utgått uppmaning att vid taxeringen höja taxeringsvärdet. Jag har i detta fall sjelf erfarenhet deraf, ty samma år, som ifrågavarande cirkulär från regeringen utgått, lyckades det för kronobetjeningen att på de flesta ställen i min ort få höjdt taxeringsvärdet med 10 å 15 procent.

För att nu icke längre uppehålla tiden, ber jag få sluta med att yrka bifall till den föredragna punkten af bevillningsutskottets föreliggande betänkande.

Herr Schenström: Då jag under sista riksdagen vid behandling af tullfrågan icke yttrade mig, hade jag tänkt att nu närmare redogöra för de grunder, hvarpå min åsigt stöder sig, men emedan herr Ola Bosson Olsson uppmanat oss att icke hålla några vidlyftiga tal, enär han förmenade, att inga nya skäl vidare kunde förebringas för den ena eller andra åsigten, så vill jag ställa mig denna uppmaning till efterrättelse och ber därför endast få anmäla, att jag till alla delar instämmer i det yttrande, som förliden gårdag afgafs af herr Lönegren, hvadan jag sålunda kommer att yrka bifall till nu föreliggande betänkande.

Herr Erickson i Bjersby: Då det är väl bekant, att under dessa dagar Riksdagens förhandlingar i hela vårt land följas med det mest spända intresse och särskildt gången af den nu föreliggande frågan, så har jag begärt ordet för att öppet tillkännagifva min ställning till densamma.

Under de föregående tvenne årens riksdagar har jag talat och röstat för skyddstullar, och sannerligen jag under den tid, som der- efter förflutit, fått skäl att ändra min åsigt. Tvärt om. Jag vill visst icke nu inlåta mig i något vidlyftigt anförande af alla de skäl, som tala för bifall till föreliggande förslag, ty dels äro de så klart framställda af flere föregående talare, och dels är i denna fråga för öfrigt så mycket taladt och skrifvet, att det är nästan omöjligt att deri framkomma med något nytt. Dock vill jag tillägga såsom ett ytterligare stöd för min åsigt, att något måste göras för åstadkommande af en förbättring i landets ekonomiska ställning, att denna ställning nu är sämre, än den var för ett år sedan, då vi senast i kammaren talade om detta ämne, och mycket sämre än för två år sedan, och att det, menskligt att döma, synes, såsom om den skulle blifva sämre och sämre ju längre det går, så vida icke några skyddande åtgärder vidtagas. Har man nu en sådan öfvertygelse och förmår man inse, att vårt ekonomiska lif går sin undergång till mötes, så måste det väl mana oss en hvar att söka orsakerna dertill, och då är det väl helt naturligt, att man i främsta rummet ser till, huru det står till med vår tullagstiftning och huru vida det genom förändrade tidsförhållanden och synnerligast genom kommunikationsväsendets snabba utveckling och odlingens hastiga tillväxt i andra kulturländer blifvit nödigt att vidtaga förändringar i densamma. Ty säge hvad man säga vill, så måste man dock erkänna, att tullagstiftningen spelar en vigtig rol i ett lands ekonomiska förhållanden. Anser man nu, i likhet med mig, att vår tullagstiftning är onsd, att den mera stjelper än hjälper, så bör man väl icke tveka att göra hvad man kan för att få ett ändradt tullsystem till stånd. Derföre har äfven jag obetingadt slutit mig till bevillningsutskottets förslag. Det kan väl hända, att någon punkt i betänkandet icke konvenerar mig, att någon ej behagar en annan. Men eger man väl rätt, eller är det ens klokt, då man för öfrigt gillar förslaget, förkasta det hela eller genom ett envist fasthållande vid att få denna för sig misshagliga sak undanröjd, möjligen orsaka hela frågans fall? Jag tror det icke. Jag ställer den frågan till eder alla och särskildt till representanten på kronobergsbänken, som strax före mig hade ordet, emedan han icke gjorde något yrkande, ehuru han talade i skyddsvänlig anda, hvaraf synes framgå att han ännu är tveksam om den rigtning, i hvilken han vill gå angående denna punkt. För min del vågar jag icke bära ett sådant ansvar. För mig ställer sig frågan så, att är jag skyddstullvän, så röstar jag för denna sak, men är jag frihandlare, så röstar jag mot densamma. Någon medelväg, hvarpå framgång åt skyddssaken står att vinna, finnes nu icke. Må hvar och en följa sin öfvertygelse och må en hvar respektera den andres mening. Ingenting är ofelbart och derför kan det ju hända, att i betänkandet insmugit sig någon oegentlighet, som man kunde önska icke hafva funnits der; men då tröstar jag mig dermed: »det blir väl riksdag igen».

Man har talat om det dryga ansvar, som skulle drabba oss protektionister, om vi skulle lyckas genomföra detta förslag, men

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spanmäls-
bullar.
(Forts.)*

man har icke hört talas om det dryga ansvar, som måste drabba den andra sidan, om genom dess motstånd mot förslaget i dess helhet eller till någon del hela frågan ytterligare uppskjutes. Onekligt är att, under den tid frihandelssystemet rådt, vi blifvit bragta till branten af ekonomisk ruin. Man talar visserligen om den goda ställningen i landet, att vårt land utvecklats sig under de sista 30 åren, att jordbruket gått framåt, att industrier och fabriker m. m. dylikt nått en utveckling, hvarom för 30 år sedan ingen hade någon aning, samt om kommunikationsväsendets förbättring. Jag erkänner allt detta. Men, mine herrar, lyften på det rosenskimrande täckelset, genom hvilket edra blickar antingen ej vilja eller icke kunna tränga, så tunnt och genomskinligt det än är, och skåden den nakna verkligheten! Jag tror, att I, då I fån se, hvad allt detta i verkligheten kostat, och dermed jämfören den sorgliga ställning, hvori hvarje näring befinner sig, skolen komma till en annan mening, och att I måhända skolen darra för vår existens och vår sjelfständighet, hvilka väl äro det vi i främsta rummet böra bevara och försvara.

Man har äfven visat oss mindre jordbrukare den utvägen, för ernäendet af en bättre ekonomisk ställning, att iakttaga större sparsamhet och inskränka våra utgifter så mycket som möjligt. Den hänvisningen var fullkomligt öfverflödig. Jag vet väl att det talet är temligen allmänt inom vissa kretsar, att landtmännen ej iakttagit nödig sparsamhet. Jag tillbakavisar den beskyllningen. Har äfven hos en och annan af dem någon benägenhet för deltagande i lifvets njutningar förefunnits, hafva dock omständigheterna tvungit honom att afstå derifrån. Det finnes ingen klass af medborgare, som i så hög grad som den mindre jordbrukaren nödgats och nödgas, för att kunna göra hvar man, stat och kommun rätt, arbeta och försaka.

En talare på stockholmsbanken yttrade, att i Stockholm en arbetare i allmänhet har minst 800 kronors inkomst om året men ändå icke reder sig; han kan icke ens betala sina skatter. Lika väl som man ansett tillständigt att uppmana den arbetsamme och försakande mindre jordbrukaren att ytterligare arbeta och spara, lika väl och med skäl torde det vara lämpligt att säga till de arbetare, som hafva en jämförelsevis så betydlig inkomst, men lefva vanligen endast för dagen: äfven I skolen arbeta och spara, sparen och arbeten blott så mycket som den mindre jordbrukaren får göra! Efterföljande den uppmaningen skola de, derom är jag säker, reda sig bra och bättre än den mindre jordbrukaren kunna betala sina utskylder och äfven sauvera sin dyrbara rösträtt, hvaraf jag hörde att de för sina »ringa» inkomsters skull gått förlustige.

Mången har i dag sagt, och särskildt en talare på gefleborgsbanken, att han icke ville gå in på ett protektionistiskt system, förr än felaktigheterna i det nu bestående blifvit bevisade. Har han icke insett dem ännu, är han icke mottaglig för några bevis. Den stora folkskara, som befann sig här utanföre under gårdagen, bestod, gissar jag, hufvudsakligen af arbetare, deraf möjligen större delen inkommit från landsorten, der de förlorat sitt arbete, i afsigt att här söka arbetsförtjenst. Hvad behöfva dessa personer? Jo, arbete och

syssetsättning. Tron I, mine herrar, att, om de haft arbete och syssetsättning, de skulle hafva onödigt förspilt en dag? De skulle i sådant fall lugnt förblifvit i sina hem till följd af den rigtiga uppfattningen, att de varit fullkomligt oberörda, att någon skada icke kunnat uppkomma för dem af den strid, som här utkämpades. Saknar arbetaren arbete, så att han icke kan förtjena ens det allra oundgängligaste för lifvets uppehälle, då blifver förhållandet för honom det olyckligaste. Det är då som skarorna samlas.

Viss som jag är, att det nu föreliggande förslaget icke skall skada någon, utan i större eller mindre mån gagna alla, skall jag, herr talman, i, enligt min öfvertygelse, alla samhällsklassers sanna intresse be att få yrka bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Fredholm i Saleby: Många hafva sagt: »det finnes icke något nytt att säga i tullfrågan», och detta är sant; ty ämnet har under många riksdagar blifvit vidlyftigt och sakkunnigt diskuteradt; i föreläsningar, i brochyer, i tidningar och i större och mindre samqväm ventileradt och belyst från alla upptänkliga sidor och kanter; men oaktadt all tankeanstängning, allt skrifvande och allt ordande i ärendet, är man ännu oviss om, hvad som för landet i sin helhet kan vara rättast och nyttigast: *tullskydd* eller *frihandel*. Då så många lärde och upplyste personer å så väl teoriens som praktikens område icke ännu kunnat ena sig om det rätta, så kan mycket mindre jag för min del afgöra, huru vida protektionister eller frihandlare hafva rätten på sin sida; men då många andra inom denna kammare uttala sina åsigter i den viktiga frågan, vill äfven jag i få ordalag tillkännagifva, huru ärendet visar sig från min synpunkt.

Vore hela jordens yta ett enda samhälle med gemensamma intressen, gemensamma institutioner, såsom undervisningsväsende, religion, försvar, civilväsende, sjukvård, gemensamt språk, gemensamt penningväsende och gemensam fattigförsörjning, samt om hvar och en medborgare hade rätt att som förr i tiden erlægga sina skatter i natura med de alster, hvarje ort kan frambringa, så skulle frihandel kunna vara och blifva till den största välsignelse. Den stora staten och dess embets- och tjenstemän samt alla, som vore anvisade att uppbara lön, hade då rättighet att afyttra sina naturainkomster på bästa plats och till högsta pris. Då nu deremot jordens folk delat sig i mindre samhällen på större och mindre områden, så måste hvart och ett af dessa rätta sig efter sina naturförhållanden, invånarne så mycket som möjligt nära sig med sitt lands produkter, då dessa icke kunna utbytas mot guld eller begärliga naturasaker från andra länder. Inom vårt land hafva förhållandena gestaltat sig så, att våra löntagare i de flesta fall blifvit fräntagne sina boställen, der de fört fått dela öfrige jordbrukares lott att aftvinga jordtegarne näring för sig och sina arbetare, då deremot nu de äro tilldelade kontanta penninglöner, med hvilka de hafva frihet att gå landets produkter förbi samt uppsöka de bättre ansedda från främmande länder. Under en icke länge sedan försvunnen tid

*Angående
infrående af
spåamåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

tycktes allt gå väl efter det nya beskattningssättet, enär den inhemska spanmålen och andra produkter voro begärliga och kunde afyttras så väl inom som utom vårt land; men ett annat förhållande har nu inträdt, hvarigenom landtbrukaren väl nödgas vidkänna sina fixerade penningeskatter, men hans — i svett och möda, med stora kontanta uppoffringar, nedlagda på jord, hus, redskap, dragare och utgifna till nödiga arbetare — från en steril jord, under ett kargt, nordligt klimat aftvingade spanmålsskördar få ingen efterfrågan eller af-sättning till rimligt pris. Hans egna arbetare akta ofta ej nödigt att köpa sitt behof till brödet hos sina arbetsgifvare, utan köpa helst ett importeradt mjöl hvar som helst i de tätt utplanterade landthandelsbodarne. Det synes som om alla samhällsmedlemmar utom jordbrukaren skulle hafva rätt att betinga sig kontanta penningar för sitt arbete, och detta till lika högt belopp som då lifsförnödenheterna betingade minst $\frac{1}{3}$ högre pris än för närvarande. Lätt och bekvämt är för löntagare, handverkare och arbetare af alla slag att med de penningar, som blifvit uppburne af skattdragande och arbetsgifvare, uppsöka och köpa den bästa varan till billigaste pris, men svårt, ja, ofta omöjligt är det för arbetsgifvaren att erhålla penningar till skatter och arbetslöner, mycket mindre till sina enskilda behof, oaktadt han sjelf nödgats nedlägga den största omtanke, arbete och sparsamhet. Nu i några år har det bringat förlust för nästan hvarje jordbrukare; men detta oafsedt hafva de flesta af dem redt sig i sina utgifter med lånade penningar, så länge, de haft kredit och deras hemmanslotter kunnat bära flera in-teckningar. Säkerheten från landtbrukarens sida tyckes nu snart vara slut och hela jordbruksnäringen taga gestalt af en utsinad källa. Ändock säges, att jordbruket icke behöfver något skydd. För min del anser jag, att denna näring, som af ålder varit landets modernäring, behöfver ett kraftigt skydd, så att statskroppen icke med snaraste förblöder. Blir roten till ett träd förderfvad, så dröjer ej länge innan stammen, greuarne och qvistarne blifva utan safter till sin näring och sitt lif. Penningar och varor inom samma land böra cirkulera på samma sätt, som det arteriella och det venösa blodet hafva kretslopp inom en animalisk kropp. Om en åder öppnas utan att åter tilltäppas, så måste förblödning snart blifva följden. Vårt lands medborgare nödgas vidkänna en dryg afgift för att hafva rättighet att producera och afyttra varor i sitt eget fosterland, men utländingen beviljas rättighet att afyttra här utan den minsta afgift i många hänseenden. Det är därför icke obilligt att pålägga en främmande producent en skatt, hvilket icke lär kunna ske på annat sätt än genom påläggande af tullar för hans hit importerade varor.

Såsom skäl för nekande af tullar hafva flera anført, att vår statskassa ej är i behof af några nya inkomster. Om detta är sant, så må man dock betänka, att landets befolkning behöfver skydd genom statsmagternas bemedling för att ej till sist i massa duka under. Få vi mera i vår statskassa än vi behöfva, så kan ju det medlet användas, att (det kan låta naivt, men jag säger det ändock)

— utdela öfverskottet per capita inom landet. Detta torde ej blifva svårare än att göra uppörden per capita. Man hade i så fall icke något skäl att klaga, det tullarne blefve en orättvis beskattning. Enligt mitt förmenande är det icke Riksdagens uteslutande skyldighet att endast och allenast hafva omtanke om statens finanser utan äfven att hafva en faderlig vård om landets samtliga invånare. Staten är ju bildad för folkets bästa och icke folket tillkommet för statens skull. Kunde jag på något sätt öfvertygas om att tullskydd vore skadligt för någon enda folkklass inom vårt fosterland, kunde jag icke vara med derom. Då jag afägger min röst för tullskydd enligt bevillningsutskottets betänkande, gör jag det för att löntagare och arbetare måtte fortfarande oafkortadt få behålla sina aflöningar samt att jordbrukare och industriidkare må kunna prestera sina utgifter till statens underhåll, sedan de fråndragit hvad de sjelfva behöfva för ett tarfligt underhåll.

Såsom ett post-scriptum vill jag gerna hafva antecknadt, att tullfrågan, huru den än utfaller, icke må tilläggas någon politisk betydelse samt att sålunda förtroendet och vänskapen mellan regeringen och Riksdagen icke kommer att rubbas. Enligt min öfvertygelse måste jag yrka bifall till bevillningsutskottets föreliggande betänkande.

Herr Ekdahl: Den föreliggande frågan fick vid föregående riksdag en så uttömmande behandling, och var jag så väl då, som vid några föregående Riksdagar i tillfälle att uttala mig i ämnet, så att jag hade icke ämnat att nu begära ordet, men jag föränleddes dertill af den omständigheten, att i en af de städer, hvars representant jag är, nemligen Waxholm, hållits ett möte, som uttalat sig emot tull å lifsmedel och råämnen, hvilket jag anmodats att delgifva kammaren. Jemte det jag sålunda omnämner detta, anser jag mig äfven böra lemna den upplysningen, att i staden Enköping, hvars representant jag likaledes är, hållits ett möte, hvarvid för tullskydd uttalade sig alla talare, med undantag af endast två, deraf den ena är ledamot i Första Kammaren för Upland. Dessutom har jag från Södertelge, der jag är bosatt, erhållit flera valmäns skriftliga instämmande i den skyddsvänliga resolution, som i Januari månad fattades vid ett för Stockholms läns röstberättigade invånare å källaren Pelikan här i Stockholm hållet tullmöte. Enligt de uppgifter jag erhållit bevistades det förenämnda mötet i Waxholm af omkring 130 personer och det i Enköping af mer än 500 personer, och då man från regeringsbanken i dag fått höra, att man bör räkna men icke väga rösterna, så skulle detta kunna stärka mig i min här i denna kammare förut uttalade åsigt, att våra svårt betryckta näringar äro i stort behof af skydd. Jag ömmar således egentligen för industrien, men då man icke kan tänka sig den möjligheten att af Riksdagen kunna utverka tullskydd för densamma annat än i sammanhang med skydd för jordbruket, så nödgas jag äfven vara med om skydd för jordbruksalster, och medgifver för öfrigt, att jordbruket nu, mera än förr, är i behof deraf. Jag skulle väl kunna

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

hafva ett och annat att invända mot några talares yttranden, men då frågan nu gäller endast tull å spanmål och då andra af kammarens ledamöter, som härför äro mera intresserade än jag, nog komma att bemöta dessa, skall jag med iakttagande af en föregående aktad talares uppmaning till oss att fatta våra anföranden korta, inskränka mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

I anseende till den långt framskridna tiden och då ytterligare många ledamöter anmält sig vilja afgifva yttrande i det förevarande ämnet, afbröts nu öfverläggningen för att fortsättas i morgondagens plenum.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtande n:o 18, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel. Detta ärende skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 10 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.